

Anders Hagfeldt: Tal under professorsinstallation 2025

Talare

Anders Hagfeldt
Rector magnificus vid Uppsala
universitet

Datum

14 november 2025

Plats

Uppsala

1 Herr ärkebiskop

Herr biskop

5 Fru konsistoriets ordförande

Företrädare i rektorsämbetet

Professores installandi

10

Ärade högtidsförsamling

Ett universitet står aldrig stilla. Gemensamt bär vi en lång tradition av förnyelse och utveckling. Denna utveckling kräver något så paradoxalt som

15 kunskapsbaserad våghalsighet i kombination med tilltro. Sann förnyelse kräver styrka, insikt och bildning.

Ni kära nya professorer, alla 50 som representerar hela vårt universitets fantastiska bredd, förväntas föra traditionen vidare. I er roll har ni ansvar för att
20 vara förebilder, ledare och bärare av de akademiska principer som omfattar bildningsidealet.

Kraven är högt ställda. Ert ansvar är att leva upp till dem. Samtidigt har ni friheten att problematisera och tolka gränserna för det ansvaret. Det är en frihet
25 att värna.

I rollen som professor finns ett förtroende som både är en möjlighet och en slaklina som ni med era färdigheter och i er nya upphöjda roll förväntas bemästra.

Alla gör det på olika sätt, med skilda fokus, kanaliserade genom våra olika personligheter och med olika stil. Jag minns under min doktorandtid hur – en av mina förebilder – professor Hans Siegbahn och jag hade ett samtal om Albert Einsteins fotoelektriska effekt – det genombrott som gav Einstein Nobelpriset, 35 som var avgörande för kvantmekanikens utveckling och som också öppnade för Kai Siegbahns forskning, som i sin tur ledde till hans Nobelpris.

Hans Siegbahn var ganska lågmäld. Alltid närvarande, tillgänglig, men samtidigt ville man inte störa honom med trivialiteter. Han omgavs av en aura av respekt.

Den här dagen hade jag en fundering kring historien bakom Einsteins ekvation och eftersom Hans säkert hade pratat om den med sin far nobelpristagaren ville jag gärna höra min professors syn på saken. Jag la fram mina funderingar och Hans Siegbahn svarade kort: Tänk vilket mod.

Jag frågade vad han menade och svaret blev lite mer utförligt. Han talade om modet som Einstein visat genom att våga göra en extrem förenkling. Han raderade allt oväsentligt, såg ett samband ingen sett och hittade kärnan. En matematisk anpassning fick en fysikalisk innebörd – vilket mod.

Jag har tänkt på det då och då sedan dess. På Einsteins självförtroende och trygghet i rollen, på hur Hans Siegbahn hjälpte mig att se Einsteins storhet.

Mod är viktigt i många sammanhang. Det är att vara människa fullt ut när världen underpresterar. Den modige låter inte tvekan hindra när det väl gäller. Det handlar om att markera sin gräns men också att vilja flytta gränser.

Mod är att titta på det vedertagna och ställa sig frågan: stämmer det verkligen?, att följa sin ingivelse om att ifrågasätta de fastslagna sanningarna trots att auktoriteter tycker annorlunda, att se, reflektera och agera.

Men mod är också att våga ifrågasätta sina egna föreställningar, att lyssna till den som tycker annorlunda och försöka förstå, att vara öppen för verkligheten och att våga sätta sig själv på undantag.

Ett universitet ska vara en plats som uppmuntrar mod. Lägg det till listan. Uppmuntra nyfikenhet, utbilda och bidra till bildning och minns också att

70 akademin ska ingjuta så mycket vetenskaplig trygghet i studenter och
medarbetare som det överhuvudtaget går, så att de som inte riktigt vågar vara så
där oantastligt modiga ändå känner att deras ryggrader håller emot. Ett
universitet väljer inte den enkla vägen, böjer sig inte för att vara till lags.

75 I tryggheten växer vi. Nyfikenheten och kreativiteten mår bäst bland vänner.

Så kära nyblivna professorer, kära akademins vänner. Se till era föregångare, till
era idoler och till de som gått före er. Några av dessa sitter här i salen idag.
Fundera över vad de gjorde som ni ser upp till. Tänk inte bara på deras
vetenskapliga genombrott utan reflektera också över deras förhållningssätt till
80 vetenskapen, deras nyfikenhet och deras mod.

DIXI

Källa

85 <div>Manuskript hämtat från uu.se (2025-12-11)</div>

Taggar

Rektors tal

URI

90 <https://www.svenskatal.se/tale/anders-hagfeldt-tal-under-professorsinstallation-2025>

95

100

105